

רופא עיניים על גלגלים

**ד"ר אנרי פיצ'חדזה^{1,2,3}, ד"ר קרן הירש¹,
ד"ר טלי בראון¹, ילנה בוצ'רוב¹, יהודית מלצר^{1,2}**

1 מכבי שירותי בריאות

2 אוניברסיטת בן גוריון בנגב

3 המרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה

רקע

בדיקת עיניים בחולי סוכרת מהווה את אחד ממדדי האיכות הקליניים, עליהם מושם דגש ברמה הארגונית והלאומית. מטרת הבדיקה היא זיהוי מוקדם של רטינופתיה סוכרתית ומניעת אובדן ראייה חמור בחולים. את הבדיקה נדרשים לבצע חולי סוכרת מגיל 18 אחת לשנה או שנתיים, בהתאם לוותק המחלה. בשגרת העבודה, חולי הסוכרת מקבלים זימון לבדיקת קרקעית העין ע"י רופאי עיניים בקהילה. אחד האתגרים בביצוע בדיקות המניעה הוא היענות נמוכה של המטופלים. לאור זאת, בשנת 2019 יזם ד"ר אנרי פיצ'חדזה, פרויקט ייחודי במחוז דרום – "רופא עיניים על גלגלים", הפרויקט נועד להגיש את בדיקות העיניים למרפאות הראשוניות ובכך לשפר את היענות החולים. טרם ההתערבות, שיעור הנבדקים עמד על 79.8%.

מטרות

- הנגשת בדיקת עיניים מלאה לחולי סוכרת (ולא רק בדיקת קרקעית העין) במרפאות ראשוניות.
- שיפור היענות החולים לבדיקה והתערבות טיפולית במידת הצורך, מוקדם ככל האפשר, כאשר מתגלים ממצאים קליניים.

שיטות

- הוגדר פרוטוקול לימי הבריאות, המשלב צוותי סיעוד, מעבדה ומנהל, המעניק למטופל רפואה מניעתית מותאמת אישית (One stop shop) – מדידת לחץ דם, מדידת משקל וגובה, בדיקת כף רגל, השלמת בדיקות מעבדה חסרות, בדיקת היענות לטיפול התרופתי והפניה להתייעצות עם רופא המשפחה במידה ויש צורך בשינוי.
- לצורך ביצוע הבדיקות, הותאם ציוד מתקדם, המאפשר בדיקת עיניים מלאה, שבעבר בוצעה רק במכוני עיניים. הציוד משוגע לכלל המרפאות הנכללות בפרויקט: דימונה, באר שבע, להבים, מיתר, עומר, נתיבות, שדרות, אשקלון ואשדוד.

תוצאות

בשנים 2019-2022 במסגרת הפרויקט התקיימו 169 ימי בריאות עיניים, בהם נבדקו 4,743 מטופלים ע"י כל אנשי הצוות. במסגרת הבדיקות אותרו מטופלים שנזקקו להתערבות טיפולית: 16 הופנו למיון בשל מצבי חירום רפואיים כגון CVA, פפילאדמה ועוד. 1,468 הופנו להמשך ברור עיני בשל חשד לרטינופתיה סוכרתית ובנוסף, במסגרת הבדיקה המקיפה אותרו בעיות נוספות כגון קטרקט, גלאוקומה, בעיות קרנית ובעיות רשתית אחרות. (תרשים 1). בעקבות ההתערבות, בתוך 6 חודשים, שיעור הנבדקים עלה בסוף שנת 2019 ל- 82.6%. המחוז ממשיך לשמור על שיעור נבדקים גבוה למרות העלייה במספר חולי הסוכרת.

סיכום ומסקנות

במסגרת הפרויקט בוצעה הנגשת מרפאת עיניים מלאה, לצורך בדיקה מקיפה לחולי הסוכרת והגדלת הזמינות לבדיקה. המטופלים הופנו להמשך ברור וטיפול ונמצא שיפור בהיענות לביצוע הבדיקה. הפרויקט נכנס לשגרת העבודה ומאפשר שיפור הזמינות, הנגישות והיענות של החולים.

**תרשים 1: ממצאי ימי בריאות
העיניים בשנים 2019-2022:**

